

omwegen te stellen vis à vis met de zielen zijner personen? Meer dan ooit verlangen wij naar het karakteristieke in het realisme, naar het ééne detail dat ons verrukt en dat magisch op ons werkt — wij worden ongeduldig tegenover de kille spiegelbeelden eener werkelijkheid, die immers niet bestaat als zij niet gezien wordt — gezien door den blik des dichters.

Ook Penning's personen zijn niet zoo fel gezien dat zij voor ons een leven krijgen — Nine, de hoofdpersoon, heeft enkele omtrekken, maar Kees, haar vriend, Lucien haar eerste man, wat een onwezenlijke verschijningen! Tony, het revue-meisje is weer iets helderder, maar hoeveel nutteloos zit om dit alles heen gepakt. Het is, alles bij elkaar, de geschiedenis van Liefde's misère, dien toestand welke met „ellende” nog veel te kernachtig zou zijn uitgedrukt. De menschen uit het boek verkeeren een groot gedeelte van hun tijd in een „soezeligen” toestand, of brommen „verdomd”

Ik geef u te raden waar de lezer aan toe is. —

J. d. W.

AGNES MAAS—VAN DER MOER, P a n, Dordrecht, C. Morks, 1926.

In dit boek spreekt sterk een element dat het bovengenoemde werk van Penning mist. Deze korte roman van een schrijfster is niet soezerig en spreekt niet van soezerigheid, het is onstuimig, het is driftig; het is overigens minder onbeheerscht dan de Zwervers-roman. Toch kan men niet van een beheerscht kunstwerk, van een gaaf stuk proza spreken. Daarvoor is de vorm te impulsief, te praterig en te gezellig. Ik meen vroeger van Agnes Maas—van der Moer wel eens een novelle gelezen te hebben die wat den vorm aangaat heel wat beter was dan dit verhaal. Het edele besef van onze verantwoordelijkheid tegenover de taal is bij de jongere generatie der prozaïsten aan het verzwakken. Het schijnt wel dat het zuivere begrip der beteekenis van den stijl niet als levende kracht aanwezig is in de meesten hunner die het proza beoefenen. En als dat zoo is zullen we nooit een levend, bloedwarm proza krijgen dat ons nationaal bezit blijft.

Men zou kunnen zeggen dat daar waar bezieling is, de stijl vanzelve de bezieling dragen moet en dus groot zijn. Inderdaad, eenige der indrukwekkendste werken der litteratuur zijn getuigenissen van bezielingen, waarvan de stijl zonder bewust pogen, sterk en gespierd werd. En alle kunstmatige pogingen om een gespierde taal te vormen, zullen op niets uitloopen wanneer de diepe bezieling ontbreekt. Maar wat is ten slotte bezieling? Een prozaïst kan wel door zijn onderwerp bewogen en ontroerd zijn, maar zijn bewogenheid en ontroering kunnen zich blijven bewegen in regionen waar de gewaarwordingen niet in staat zijn gestalten aan te nemen in rhythmten, in kristallisaties, in heldere flonkeringen en in open wonderwoorden, die de schatten des geestes vermogen uit te